

Vuoden 2021 talousarvion kehikset

KH 28.09.2020 § 341
10/02.02.00.00/2020

Kaupunginvaltuuston helmikuussa hyväksymän talousarviomuutoksen jälkeen vuoden 2020 talousarvio on 1,7 milj. euroa alijäämäinen.

Koronapandemia ja sen torjumiseksi tehdyt rajoitustoimet ovat vaikuttaneet kuluvaan vuoden meno- ja tuloarvioiden kehittymiseen. Talouden suhdannetilanteen nopean heikentymisen johdosta erityisesti kuluvaan vuoden verotulokertymiä koskevat arviot ovat ennakoitua matalammat. Pandemian torjuntaan liittyvät rajoitustoimet ovat vaikuttaneet käyttötalouden tulo- ja menokertymään palveluita koskevien muutosten ja kysynnän vähentymisen myötä. Talousarvion toteutumiseen vaikuttaa myös tonttien kysynnän heikkeneminen sekä kaupungin sijoitusomaisuuden kehitys. Kaupungin taloutta heikentää myös sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvu.

Valtio tukee kuntataloutta kuluvaan vuonna mittavilla toimenpiteillä. Kuntataloutta tukee erityisesti peruspalvelujen valtionosuuksien määräaikaiset korotukset sekä yhteisöveron jako-osuuden kuntaryhmän jako-osuuden määräaikainen nosto. Näiden toimenpiteiden ohella valtio tukee suoraan sairaanhoitopiirejä, lisäksi harkinnavaraisen valtionosuuden korotuksen nosto sekä valtionavustukset mm. koulutus- ja varhaiskasvatukseen tukevat kuntataloutta.

Valtion toimenpiteiden jälkeen kaupungin talouden on arvioitu olevan kuluvaan vuonna tasapainossa. Arviossa on huomioitu valtion budjettiriihessä linjatut kuntataloutta vuonna 2020 tukevat lisätoimenpiteet sekä varautuminen Siun soten alijäämän kattamiseen kaupungin vastuulle tulevan osuuden osalta. Ilman valtion toimenpiteitä kaupungin talous jäisi kuluvaan vuonna selvästi alijäämäiseksi. Ennusteeseen liittyy kuitenkin epävarmuutta mm. verotulojen ja kaupungin sijoitusomaisuuden kehityksen sekä valtion toimenpiteiden kohdentumisen osalta. Ilman valtion toimenpiteitä kaupungin talous jäisi kuluvaan vuonna alijäämäiseksi.

Suomen talouden on alkanut kevään jyrkän laskun jälkeen, mutta kasvu on hidasta taloudenpitäjien luottamuksen laskun sekä epävarmuuden kasvun seurauksena. Kuntatalouden näkymät tuleville vuosille ovat vaikeat jo ennen koronakriisiä vallinneen kuntatalouden heikon lähtötilanteen sekä koronapandemian aiheuttaman talouden tilanteen heikentymisen johdosta. Kuntatalouden tulopohja on selvästi alemmalla tasolla kuin aiemmin on arvioitu. Toisaalta menopuolelle kohdistuu kasvavia paineita mm. sote-menojen ja työttömyyden kasvun myötä. Valtion budjettiriihessä päättämät toimenpiteet tukevat kuntatalouden tilannetta vuonna 2021, mutta eivät ratkaise kuntatalouden kasvavaa menojen ja tulojen epäsuhtaa. Valtio tukee kuntataloutta vuonna 2021 yhteisöveron määräaikaisella kuntaryhmän jako-osuuden korotuksella, määräaikaisella valtionosuuksien korotuksella sekä korvaamalla kunnille ja kuntayhtymille koronasta aiheutuvia menoja.

Valtion kuntataloutta tukevat toimenpiteet keventävät kuntatalouden sopeutuspaineita vuonna 2021, mutta vuodesta 2022 eteenpäin kuntatalouden tilanne on vaikeutumassa edelleen valtaosan valtion toimenpiteiden vaikutusten päättyessä. Kuntatalouden tilannetta vaikeuttaa lisäksi mm. väestön ikääntymisestä aiheutuvien menojen kasvu ja korkeana säilynyt investointipaine, jonka seurauksena kuntien lainakannan kasvu jatkuu. Kuntataloudessa on edelleen kasvava menojen ja tulojen epäsuhta, mikäli rakenteellisia toimenpiteitä ei tehdä.

Julkisen talouden tilanne oli haasteellinen ja julkisessa taloudessa oli rakenteellinen kestävyysvaje jo ennen koronapandemian aiheuttamaa talouden suhdannetilanteen muutosta. Valtion toimenpiteiden ja verotulojen pienentymisen seurauksena julkisen talouden alijäämä on kasvanut merkittävästi, lisäksi velkasuhde on kääntynyt nopeaan nousuun. Vaikka talous kääntyisi ennustetun mukaisesti hitaaseen kasvuun, vuoden 2020 jyrkän laskun seurauksena laskeneen tuotannon umpeen kuominen tullee kestämään pitkään. Julkisen talouden ja velkasuhteen

vakauttamisen on arvioitu vaativan 2020-luvun aikana julkisen talouden vahvistamista vähintään 5 mrd. eurolla.

Vuoden 2020 talousarviokehystä on valmisteltu yhteistyössä konsernipalvelujen, toimialojen ja Joensuun Vesi -liikelaitoksen kanssa. Tulevan vuoden valmistelua esiteltiin myös kaupunginvaltuuston talousseminaarissa 21.9.2020.

Vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021-2023 taloussuunnitelman valmistelua ohjaa konsernistrategiaan sisältyvät kestävä talouden tavoitteet. Konsernistrategian mukaan kestävä talouden strategisena päämääränä on Joensuun kilpailukyky ja kasvun varmistaminen ja Joensuu konsernin työntekijöiden ajan, tilojen, tuotteiden ja palvelujen resurssiviisas käyttö.

Strategian mukainen kestävä talous muodostuu seuraavista tavoitteista:

- Investoinnit, ml. vuokra- ja leasingvastuut tasapainotetaan kausilla 2019-2022 ja 2023-2025 käyttö- ja investointitalouden kannalta kestävä tasolle.
- Investointien mitoituksessa kohtuullisuus nostetaan hyveeksi.
- Oman työn kilpailukyky ja fiksu tekeminen turvataan.
- Vähennetään byrokratiaa ja turhaa työtä.
- Käyttötalousmenot sopeutetaan niin, että verotus ei kiristy verrokkikaupunkeja enempää.

Talousarviokehysten mukaan kaupungin talous on tasapainossa vuonna 2021. Talousarvion tavoitteena on sopeuttaa käyttötalousmenojen kasvu tulokasvun mahdollistavalle tasolle. Lisäksi investointimenojen taso, huomioiden leasing- ja vuokravastuut, mitoitetaan tasolle, jolla velkaantuminen ja vastuiden kasvu pysähtyy taloussuunnitelmakaudella.

Verotulojen on arvioitu kasvavan kuluvaan vuoden ennusteeseen nähden noin 2 %. Valtionosuuksien taso on sen sijaan alenemassa vuoden 2020 ennusteeseen nähden kuntatalouteen vuodelle 2020 kohdistuvien valtion tukitoimien määrän pienentyessä kuluvaan vuoteen nähden. Käyttötalouden nettomenot kasvavat noin 1 %:n vuoden 2020 ennusteeseen ja 2,2 % vuoden 2020 talousarvioon nähden. Oman toiminnan ja Siun soten maksuosuuksien suhde säilyy (38 %- 62 %).

Kehysten laadinnan perusteena on vuoden 2020 ennuste. Vuoden 2021 talousarviokehysten perustelut ja muutokset kuluvaan vuoden ennusteeseen nähden on esitetty yksilöityinä liitteessä. Vuoden 2020 käyttötalouden tulosaluekohtaiset ennusteet voimassaolevaan talousarvioon nähden on esitetty sähköisen kokouksen oheismateriaalina.

Lauta- ja johtokuntien talousarvioehdotusten tulee olla valmiina 9.10. Kaupunginjohtajan talousarvioehdotus valmistuu 5.11. ja kaupunginhallituksen 1. käsittely pidetään 10.11. Veropäätökset tehdään kaupunginvaltuustossa 9.11.

Valmistelija: talousjohtaja

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

merkitä vuoden 2021 talousarvion kehysten tiedoksi ja jatkovalmistelun pohjaksi sekä antaa mahdolliset evästyksiset jatkovalmistelulle.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Jari Horttanainen ja Merja Mäkisalo-Ropponen saapuivat kokoukseen asian käsittelyn aikana.

Talousjohtaja Satu Huikuri oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.